

Seleucia

Sayı VII - 2017

Olba Kazısı Serisi

Seleucia VII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia editörler kurulu, destekleri için Mersin Bölge Sulama Kooperatifleri Birliđi Başkanı Ersin Akdoğan'a Őukranlarını sunar.

The Editorial Board of *Seleucia* expresses their gratitude for the support of the President of the Irrigation Cooperatives' Union of Mersin Region, Mr. Ersin Akdoğan.

Seleucia VII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan - Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. *Seleucia* Dergisi, Sayı VI - 2016'dan itibaren ULAKBİM'de taranmaktadır. Yollanan alışmalar, giriş sayfalarında belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan - Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, 7. sayfada belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı VI - 2016'dan itibaren ULAKBİM'de taranmaktadır.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Murat Özyıldırım
Tuna Akçay

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Aygül Süel
Prof. Dr. Harun Taşkıran
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Sedef Çokay-Keççe
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Hacer Sibel Ünalın
Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici-Coşkun
Yrd. Doç. Dr. Merih Ereğ
Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan
Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Murat Özgen
Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Öğr. Gör. Dr. Tuna Akçay
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia
Olba Kazısı Serisi VII
Sayı: 7

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarım

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Okt. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33343,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E – posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 52
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02
www.homerbooks.com
e-mail: homer@homerbooks.com

Baskı

Dijital Düşler Basım San. Ve Tic. A.Ş.
Nato Cad.Çınarlı Sok. No: 17
34418 Seyrantepe/Kağıthane
0212 279 64 44
Sertifika No: 12922

Dağıtım

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 52
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02

Seleucia | Sayı 7 | Nisan - Mayıs 2017

Olympos Kazılarında Bulunan Aydınlatma Gereçleri

Lighting Devices from Olympos Excavation

B. Yelda Olcay Uçkan - Muradiye Öztaşkın

11

Arkeolojik Kazılar Işığında Olba Tiyatrosu:
Ön Sonuçlar

*The Preliminary Results on the Olba Theater in
the Light of Archaeological Excavations*

Emel Erten - Deniz Kaplan

29

Olba Manastırı Kuzey Kilisesi'nden
(*Diakonikon*) Bizans Dönemi *Opus Sectile*
Taban Döşemesi

*The Opus Sectile Floor of the Diaconikon of the
Northern Church - Monastery of Olba*

Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğın

47

Olba'da Bulunan Sikkeler Işığında Kentin
Erken Yerleşim Tarihi

*The Early History of Olba in the Light of Coin
Finds*

Tuna Akçay

69

Olba Tiyatro Kazısı Cam Kadeh
Buluntuları

*Glass Goblet Finds from Olba Theater
Excavations*

Emel Erten - Emine Akkuş Koçak

89

Olba Kazısı'nda Ele Geçen Hellenistik
Dönem'e Ait Bir Sepet Kulplu Amphora
Parçası

*Hellenistic Basket Handled Amphora Fragment
from Olba Excavations*

Erkan Alkaç

113

Sikke Buluntuları Bağlamında Olba'da
II. Constantius Dönemi

*Olba During the Reign of Constantius II in the
Context of Coin Finds*

Emel Erten

129

Klazomenai Karantina Adası Kuzey
Yamacı Kazılarında Ele Geçen Oturan
Çıplak Genç Kız Figürinleri

*Sedantary Naked Young Female Figurines
Obtained From The Excavations In The North
Slope of Klazomenai Karantina Island*

Aslıhan Özbay

147

Karabel Asarcık'taki Sion Manastırı Mezar
Odası ve Bizans Lahitleri

*The Burial Chamber and Early Byzantine
Sarcophagi in the Sion Monastery at Karabel
Asarcık*

Bülent İşler

161

Mimari Plastik Veriler Işığında Erken
Bizans Döneminde Side'de Sütunlu
Caddelerin Onarımı

*The Repairs of the Early Byzantine Colonnaded
Streets of Side in the Light of Architectural
Decoration Finds*

Şener Yıldırım

187

Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazıları
Stratigrafik Değerlendirmesi ve Hellenistik
Dönem Pişmiş Toprak Figürinler

*Klazomenai Karantina Island North Slope
Excavation Stratigraphy and The Terracotta
Figurines Of The Hellenistic Period*

Fikret Özbay - Aslıhan Özbay

207

Erken Hıristiyanlık Döneminde
Zephyrion/Zephyrium

Zephyrion/Zephyrium in Early Christian Period

Murat Özyıldırım - Muzaffer Yılmaz

225

Erken Hıristiyan Literatüründe Yahudiler ve Anti-Semitizm

Jews And Anti-Semitism in Early Christian Literature

Ulaş Töre Sivrioğlu

235

Zeus Labraundos Kutsal Alanı Su Kompleksi Kazıları Cam Buluntuları

Glass Finds from Water Complex in the Sanctuary of Zeus Labraundos

Ömür Dünya Çakmaklı

279

Tripolis'teki 6 No.lu Kaya Mezarı

Rock-cut Tomb Number 6 in Tripolis

Sabri Arıcı - AYTEKİN ERDOĞAN

297

Seyitömer Höyük Hellenistik Dönem

Balık Tabakları

Hellenistic Fish Plates from Seyitömer Höyük

Figen Çevirici Coşkun

325

Aşağı Salat Höyüğü'nden Cam At

Rhytonu

A Glass Horse Rhyton From Aşağı Salat Höyük

S. Yücel Şenyurt - Emel Erten - İLKAY AKLAN

345

Kuva-yi Milliye Müzesi'nden Bir Grup

Gümüş Venedik Sikkesi

A Group Of Silver Venetian Coins From The

Kuva-yi Milliye Museum

Ceren Ünal

363

Direkli Mağarası Epi-paleolitik Dönem Yaşamsal Alan Düzenlemeleri Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment on The Arrangement of The Living Areas in the Epi-paleolithic Period of

Direkli Cave

Cevdet Merih Erek

377

Orta Aras Havzası'nda Bir Orta Tunç Çağı Kalesi: Çalgüney

A Middle Bronze Age Castle in Middle Aras Basin: Çalgüney

Ayhan Yardımcıel - Emine Gizlenci

397

Olba Akropolisini Kuzey Kule Kazısından Ele Geçen Karbonize Ahşap Malzemenin Anatomik Analizi

Anatomical Analysis of Carbonized Wood Material Obtained from Olba Acropolis North

Tower Excavation

Barbaros Yaman - Ali Akın Akyol - Emel Erten

411

Olba Kazısı Tiyatro Seramik Buluntuları

Arkeometrik Çalışmaları

The Archaeometric Research on the Pottery Finds from the Theater at Olba

Ali Akın Akyol - Safiye Aydın

421

Kitap Tanıtımı

Book Review

Ömer Özyiğit'e Armağan – Studies in Honour of Ömer Özyiğit

Emel Erten

439

Kudüs: Bir Şehrin Biyografisi

Murat Özyıldırım

447

PRAEFATIO

Editörler kurulu olarak *Seleucia*'nın yedinci sayısını (2017) sizlere sunmaktan mutluluk duymaktayız. Ayrıca, dergimizin TÜBİTAK'a bağlı ULAKBİM tarafından TR indeksinde bilimsel dergi olarak 6. sayısından (2016) başlayarak taranmaya hak kazanmış olması hepimiz için gurur kaynağı olmuştur. Bu başarıyı yazarlarımıza, dostlarımıza, Homer Kitabevi'nin katkılarına ve aynı zamanda Olba kazı ekibine borçluyuz.

Geniş bir zaman dilimine ait malzeme ve sonuçları içeren *Seleucia*'nın bu yılki yedinci sayısını da beğeneceğinizi ümit etmekteyiz. Alışlageldiği gibi, bu sayıda da Olba kazılarına ait malzemenin de tanıtıldığı birçok makale yer almaktadır.

Seleucia'nın yedinci yılında yayın hayatını sürdürmesinde katkıları olan yazarlarımıza, okuyucularımıza, bizi destekleyen dostlarımıza, Homer Kitabevi'ne ve değerli sahibi Ayşen Boylu ve dergimizin yayına hazırlanmasında sabır ve özveriyle çalışan Sinan Turan'a teşekkürlerimizi sunarız.

Editörler:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

PREFACE

The editorial board is glad to present the seventh issue (2017) of *Seleucia* and proud to announce that our journal was recognized by ULAKBİM of the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK) as a TR Index Scientific Journal starting from the sixth issue (2016). We owe this success to our contributors, friends and Homer Books as well as the archaeological excavation team of Olba.

We hope you would be interested in and enjoy the seventh issue of *Seleucia* containing articles presenting material and results from a large scope of time. As usual, in this issue you will find a number of articles that will present the material from Olba excavations.

We wish to express our gratitude for our contributors, friends and Homer Books and its owner Ayşen Boylu and Sinan Turan for their patient and considerate manner during the preparation of our journal.

Editors:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. *Seleucia*, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayınlır.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto, baş harfleri büyük harf, metin 10 punto, dipnot ve kaynakça 9 punto ile yazılmalıdır. Çalışmada ara başlık varsa, bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında 9 punto olarak ve en az iki yüz sözcük ile yazılmalıdır. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır.
Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. *Seleucia* features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the name of the article, should be of size 9 points and the minimum word count is 200 words. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows:
Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given.

Aşağı Salat Höyüğü'nden Cam At Rhytonu

S. Yücel Şenyurt - Emel Erten - İlkay Aklan *

Öz

Yukarı Dicle Vadisi'nde, Dicle Nehri'nin kıyılarına kurulmuş çok sayıda Yeni Asur Dönemi yerleşimlerinden biri olan Aşağı Salat Höyüğü, Diyarbakır ili, Bismil ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. "İlisu Baraj Gölü Altında Kalacak Arkeolojik Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi" kapsamında, S. Yücel Şenyurt'un bilimsel başkanlığında 2000-2002 ve 2009-2010 yıllarında toplam 5 sezon kazılan höyükte, 7 tabaka açığa çıkarılmıştır. Höyükte 2001 yılında açığa çıkarılan ve Yeni Asur Dönemi'ne ait olan mezar (M-29) bulunmaları açısından dikkat çekicidir. Yukarı Dicle Vadisi'nde bu döneme ait şu an için tek örnek olan yapımında tuğla kullanılmış mezardan ele geçen cam at rhytonu bu makalenin konusunu oluşturmaktadır. Rhyton Yeni Asur cam endüstrisinin bir ürünü olmasa da, genelde Akhemenid üretimler olarak kabul edilen daha sonraki cam rhytonlar için bir prototip olmasıyla dikkat çekicidir.

Anahtar sözcükler: Yukarı Dicle, Aşağı Salat, Yeni Asur, Cam At Rhytonu, Yeni Asur Mezarı.

A Glass Horse Rhyton From Aşağı Salat Höyük

Abstract

Aşağı Salat Höyük, one of the Neo-Assyrian settlements on the Tigris River bank is located in Bismil, Diyarbakır, Turkey. In the scope of "Salvage

* Prof. Dr. S. Yücel Şenyurt, Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 06500, Beşevler, Ankara. E- posta: senyurt@gazi.edu.tr
Prof. Dr. A. Emel Erten, Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 06500, Beşevler, Ankara. E- posta: eerten@gazi.edu.tr
Arş. Gör. İlkay Aklan, Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Sarıçam, Adana. E- posta: iaklan@cu.edu.tr

Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu Dam Reservoir”, during five seasons carried out in 2000-2002 and 2009-2010 under the scientific directorship of S. Yücel Şenyurt, 7 archaeological layers were discovered at the höyük. A Neo-Assyrian grave (M-29) that was unearthed in 2001 is remarkable with its noteworthy finds. A Glass Horse Rhyton, one of Archaeological artifacts from the grave, a unique find dated to the end of the 7 th century BC constitutes the subject of this paper. Although the rhyton is not a product of the Neo-Assyrian glass industry, it is remarkable as it is a prototype for the later glass rhytons usually defined as Achaemenid artifacts.

Keywords: Upper Tigris, Aşağı Salat, Neo Assyrian, Glass Horse Rhyton, Neo-Assyrian Grave.

Yeni Asur Döneminde bölgede Orta Asur Dönemi'nin mevcut yerleşmelerine yenileri eklenmiş, farklı bölgelerden nüfus aktarımları gerçekleştirilerek, büyük merkezlerin çevresinde ekonomileri daha çok tarıma dayalı küçük yerleşim merkezleri kurulmuştur. Bunlar, arkeolojik kazılara sahne olan Kavuşan Höyük¹, Hakemi Use², Gre Abdurrahman³, Gre Dimse⁴, Boztepe⁵ ve Aşağı Salat Höyüğü gibi tarımsal niteliği ön planda olan küçük yerleşim merkezleridir. Konumuz olan Aşağı Salat Höyüğü, Diyarbakır'ın Bismil ilçesinin yaklaşık 20 km doğusunda yer alan, Dicle Nehrinin kuzey kıyısındaki 150 x 100 m boyutlarında bir yerleşim merkezidir⁶ (**Lev. 1**).

Asur İmparatorluğunun Yukarı Dicle Bölgesi'ndeki büyük merkezleri olan Ziyaret Tepe (Tuşhan) ve Üçtepe gibi yerleşimler varlıklarını sürdürürlerken, Asur kültürel etkileri söz konusu büyük kentler aracılığıyla bölgedeki daha küçük yerleşmelere aktarılmıştır. Asur kültürünün ürünü olan maddi unsurların büyük merkez veya köy yerleşimi ayırt etmeksizin yakın benzerlikler gösterdiğini arkeolojik veriler doğrulamaktadır⁷.

Dicle Nehri üzerine inşa edilen “Ilısu Barajı Göl Suları Altında Kalacak Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi” çerçevesinde, Diyarbakır

1 Kozbe 2013, 331-376.

2 Tekin 2013, 103-134.

3 Özkaya-Coşkun 2011, 101-118.

4 Karg 1999, 237-296.

5 Parker-Creekmore 2002, 19-74.

6 Şenyurt 2002a, 672.

7 Köroğlu 2008, 336.

müzesinin başkanlığı ve S. Yücel Şenyurt'un bilimsel sorumluluğu altında gerçekleştirilen Aşağı Salat kazıları, 2000-2002 ve 2009-2010 yıllarında olmak üzere toplam beş sezon sürmüştür⁸. Höyükte açığa çıkarılan üç evreli (3 a-c) Yeni Asur Dönemi tabakası, Yukarı Dicle Vadisi'nde kurulmuş çok sayıdaki bu dönem yerleşmeleri ile kalıntılar ve buluntular bakımından benzerlikler barındırmakta ve söz konusu bölgede ekonomik çıkarlar doğrultusunda yapılandırılan sistemin bir parçasını oluşturmaktadır.

Yukarı Dicle Vadisi'ndeki küçük boyutlu diğer Yeni Asur Dönemi yerleşimlerinde olduğu gibi Aşağı Salat yerleşim dokusu ve mimarisine ilişkin verilerin oldukça sınırlı olduğu görülür. Höyükte Orta Çağ tabakasının hemen altında, yoğun tahribata uğramış Yeni Asur tabakalarına ait mimari yapılar bütüncül plan vermekten uzak ve zayıf karakterlidir. Ancak, ağırlıklı olarak taş temelsiz kerpiç mimarinin kullanıldığı yerleşimde taş duvar kalıntıları, sıkıştırılmış tabanlar, bu tabanlarla ilişkili ocak ve tandırlar ve avlu düzenlemesine işaret eden tahrip olmuş taş döşemeler saptanmıştır. Bu doku, özelde Aşağı Salat, genelde ise Yukarı Dicle Yeni Asur küçük yerleşim birimlerini yansıtan özelliktedir. Bölgedeki bu yerleşim merkezlerinde çakıl veya dere taşı döşeli tahrip olmuş tabanların duvarlardan yoksun olması ve bunların genellikle sınırlı bir alanı kaplaması bu alanların sezonluk kullanımı ve geçici yapılanması ile açıklanabilmektedir⁹.

Bölgedeki yerleşmelerin sahip olduğu kültürel yapıyı ve bunun Asurlu karakterini yansıtan başlıca arkeolojik veriler mezarlar ve mezarlardan ele geçen buluntulardır. Mezarlar, Aşağı Salat dışında Yukarı Dicle Bölgesi'ndeki Hakemi Use¹⁰, Ziyaret Tepe¹¹, Kavuşan Höyük¹², Üçtepe¹³ gibi yerleşmelerde karşımıza çıkmaktadır. Bu merkezlerde ağırlıklı olarak yerleşim içine inhumasyon (basit toprak mezar) gömü geleneğinin görüldüğü mezarların dışında, çömlek içi inhumasyon ve kremasyon¹⁴ geleneğinin kullanıldığı mezarlar ve mezara konulan Asur etkili pişmiş toprak kaplar, küpe ve boncuk gibi süs eşyaları ortak bir kültürel oluşumu temsil etmektedir.

8 Şenyurt 2002b, 445-452, Şenyurt, 2004, 641-668.

9 Kozbe 2007, 579.

10 Tekin 2009, 193-211.

11 Matney ve diğerleri 2009, 37-84.

12 Kozbe 2014, 257-276.

13 Köroğlu, 1998, 28-29.

14 Kozbe, 2013, 258-262.

Aşağı Salat Höyüğü kazılarında biri yapımında tuğla kullanılmış mezar, dokuzu basit toprak mezar olmak üzere toplam on mezar saptanmış bulunmakta ve bunlar dönemin ölü gömme geleneklerinin yanında geçerli olan kültürel ve sosyal yapıyı yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır. “Merkez Kazı Alanı” olarak adlandırılan V-35 ve V-36 açmalarında, yerleşim içinde açığa çıkarılan basit toprak mezarların büyük çoğunluğu bebek ve çocuklara (M-60, M-61, M-64, M,67, M-69) aittir. Ölü hediyesinin ele geçmediği söz konusu mezarlar dışında, yine yerleşim içinde, yetişkin bir erkeğe ait bir mezar (M-68) ve ayak bileğinde *in situ* bir halhal bulunan, Yeni Asur Dönemi’ne ait bir silindir mühür ve boncuklarla birlikte açığa çıkarılan bir kadın mezarı (M-58) Aşağı Salat’ta inhumasyon geleneğindeki mezarları temsil etmektedir. Aşağı Salat mezarları her zaman tek bir birey için kullanılmış ve çoklu gömü tespit edilmemiştir. Günümüz ve Orta Çağ tabakalarının tahribatından etkilenen mezarlarda bu nedenle kimi gömülerin bazı kemiklerinde eksiklikler bulunmakta ve mezar hediyelerinin de mezar çevresine dağıldığı izlenmektedir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan cam at rhytonunun ele geçtiği M-29 mezarı¹⁵ (Lev. 2), höyüğün yaklaşık 100 m batısında tek örnek olarak tespit edilmiştir. Kazılar sırasında yerine saptanan iskelet parçalarının ve mezar eşyasının dağılmış ve *in situ* konumlarını yitirmiş oldukları belirlenmektedir. Aşağı Salat’taki diğer mezarlardan farklı olarak yerleşim dışında bulunan ve erişkin bir erkeğe ait olduğu düşünülen M-29 mezarı, yapısı bakımından da yerleşim alanındaki diğer mezarlardan ayrılmakta, özellikle zengin buluntuları ile dikkat çekmektedir. Mezarın üst kısmında biri sağlam (33x33x6 cm), diğeri parçalar halinde ele geçen iki tuğlanın mezarın neresinde kullanıldığı bilinmemekle birlikte, bu malzemenin kullanımı, Assur’da Yeni Asur Dönemi’nden bilinen tuğla mezarlar ile M-29 mezarının karşılaştırılabilmesini mümkün kılmaktadır. Böylece, yapısı bakımından M-29 mezarının da Yeni Asur tuğla mezar tipine ait olduğu anlaşılmakta, mezar üzerinde bulunan iki tuğlanın üçgen çatı biçiminde düzenlenmiş kapaklara ait olduğu düşünülmektedir¹⁶. Söz konusu mezar anlayışı Assur’daki 442 nolu mezarda da karşımıza çıkmaktadır¹⁷.

M-29 mezarında cam at rhytonu (Lev. 3) dışında ele geçen seramikler, boncuklar, bıçaklar, metal kaseler ve damga mühür mezarın varlıklı bir

15 Şenyurt 2006, 697-704.

16 Şenyurt, 2006, 697.

17 Haller, 1952, 33, Abb. 20.

kişiye ait olduğunu göstermektedir. Söz konusu buluntulardan kulplu çömlek, dışa yatık, hafif kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dar ve uzun boyunlu ve yumurta gövdeli bir forma sahiptir. Çömleğin boynunun alt kısmında kabartma bant bezeme, omuz üzerinde ise friz halinde düzenlenmiş, iç kısımları üçgen şeklinde çentiklerle doldurulmuş, birbirini takip eden üçgenlerden oluşan çizi bezeme bulunmaktadır¹⁸. Çömleğin yakın benzerleri Assur¹⁹ ve Nimrud'da²⁰ ele geçen ve MÖ 7. yüzyıl sonlarına tarihlenen seramikler arasında bulunmaktadır. Assur'da 961 numaralı mezarda ele geçen ve şişe olarak adlandırılan kap ise Aşağı Salat çömleğine form açısından bire bir benzemektedir²¹. Mezarda bulunan hafif dışa eğik, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, ince boyunlu pişmiş toprak şişenin ise yakın benzerleri Nimrud, Ninive, Khirbet Hatuniye, Girnavaz ve Zincirli'de ele geçmiştir. Özellikle parfüm kapları olarak kullanıldığı düşünülen ince uzun gövdeli şişeler, Yeni Asur Dönemi'nin nadide formları arasında yer almaktadır²².

Seramikler dışında, iç içe geçirilmiş iki bronz kase M-29 mezarında kafatasının hemen doğusunda ele geçmiştir. Söz konusu kaselerden sağlam olanın gövde kısmı, uçları oval, ince yaprak biçimli kabartma bezemeyle çepeçevre sarılıdır. Kabın alt kısmında ise omphalosun etrafını saran rozet görünümünde, damla veya daha kalın yaprak ve aralarındaki lotus dizilerinden oluşan bir bezeme bulunmaktadır. Bronz, gümüş ve altın göbekli kaselerin günlük kullanım kaplarından çok, sosyal statüsü yüksek kişilere ait prestij kapları olduğu bilinmektedir²³. Bu tarz kaselerin MÖ 8-7. yüzyıl örneklerine Nimrud ve Assur'da Yeni Asur Dönemine ait mezarlarda rastlanmıştır²⁴. Asur saraylarında kralların ve seçkin insanların bu tür kaplarla tasvir edilmiş olmaları, bu kapların metal ağırlıklarının ötesinde bir değere sahip olduklarını göstermektedir. M-29 mezarındaki bir diğer önemli buluntuyu ise iki adet bronz bıçak oluşturmaktadır. Uzunlukları 23 cm olan bıçakların sap uzunlukları 10 cm'dir. Her iki bıçağın sap kısmında da kabzayı tutturacak perçin deliği bulunmamaktadır ve söz konusu bıçaklar silah niteliğinden daha çok alet özelliği taşımaktadırlar.

18 Şenyurt, 2006, 698.

19 Haller, 1952, 162, Taf.3:k.

20 Oates, 1959, Pl. XXXIX: 101.

21 Haller, 1952, Taf. 19:d.

22 Şenyurt, 2006, 698.

23 Şenyurt, 2006, 699.

24 Muscarella, 1988, 381.

M-29 mezar konteksti içinde bulunan bir diğer önemli buluntu da siyah steatit konik damga mühürdür. Ana motifini başını arkaya doğru çevirmiş bir at tasvirinin oluşturduğu damga mühürde, at üzerinde oldukça stilize işlenmiş küçük bir insan figürü ve hayvanın arka kısmında doldurma motifi olarak hilal ve bir daire bulunmaktadır²⁵. Aşağı Salat damga mührü tipolojik olarak, A. Nunn'un sınıflandırmasına göre 16a grubuna ait olup damga yüzeyi yuvarlaktır²⁶. Yeni Asur silindir mühürlerinde linear üslupta yaygın görülen derin çizgilerle belirtilmiş motiflerde olduğu gibi, hayvanın ayakları ve ağzı, üstteki insan figürünün başı ve hilal içindeki yuvarlak motif, matkapla yapılmış kaba çukurcuklarla verilmiştir. Yeni Asur gliptiğinde konik damga mühürler yoğun kullanılan tiplerdendir. Bu mühürlerde, aynı dönemin silindir mühürlerinde olduğu gibi genellikle derin çizgiler ve matkapla yapılmış bezemelerin hakim olduğu görülmektedir²⁷. Aşağı Salat mührünün, Halep Müzesi koleksiyonundaki MÖ 8. ve 7. yüzyıllara tarihlenen, siyah steatitten yapılmış scaroboid biçimli mühürle de karşılaştırılması mümkündür²⁸.

Asıl konumuz olan ve Aşağı Salat Höyüğü M-29 mezarında bulunan cam at rhytonu (**Lev. 4**) iç kalıp tekniğinde yapılmıştır. Rhyton, koyu mavi, bej ve koyu krem cam iplikleriyle oluşturulmuş bulunmakta, üzerinde oluşturulan zikzak bezemeler bulunmaktadır.

Baş, boyun, yele detaylarından stilize bir atın tasvir edilmekte olduğu anlaşılan rhytonun korunan yüksekliği 6,5 cm, uzunluğu 16,5 cm'dir. Üst kısmı kırık olarak ele geçmiş ve parçaları yapıştırılarak tamamlanmıştır. Rhytonun üstteki asıl dolum ağzının çapı 5,2 cm'dir ve bu ağız kenarını cam iplikleriyle yapılmış sarmal bir bordür çevrelemektedir. Aynı bordür atın yelesi olduğu düşünülen emzik kısmının üzerinde ve ağız çevresinde de yer almaktadır. Rhytonun gövde kısmını saran cam iplikleriyle oluşturulan zikzak bezeme, camcılıkta iç kalıp tekniği uygulamalarında sıklıkla görülen bir süsleme tekniğini yansıtmaktadır.

Yeni Asur kültürel coğrafyası sınırları içinde yer alan bir merkezde ele geçen söz konusu cam rhyton, camcılık tarihinin ender görülen, seçkin yapıtlarından biri olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda söz konusu bölgenin camcılık tarihindeki yeri ve önemini irdelemekte yarar bulunmaktadır.

25 Şenyurt 2006, 699.

26 Nunn, 1999, 1-6, Fig. 5: 16a.

27 Şenyurt, 2006, 700.

28 Nunn, 1999, 22, 140-141.

Bilindiği gibi, eski dünyada camın “madde” olarak icat edilmesi ve camdan nesnelere (önce boncukların, sonra vazoların) yapımının tarihi Tunç Çağı'na ve Mezopotamya'ya dayanmaktadır²⁹. Tunç Çağı içinde özellikle Hurri-Mitanni egemenlik alanında tarihin en erken cam endüstrisinin oluşturulmuş olduğunu dönemin merkezlerinden gelen arkeolojik veriler doğrulamaktadır. Tunç Çağı uygarlıklarının MÖ 1200-1100 yıllarında yıkılmasıyla ortaya çıkan yeni koşullar camcılık da dahil olmak üzere başlıca üretim biçimlerini olumsuz etkilemiştir. MÖ 1200 ile 900 arasındaki dönem böylece camdan yapıtların oluşturulmadığı, arkeolojik bulgular bakımından sınırlı sayılan bir süreçtir³⁰. Önasya dünyasında, Hattuşa, Emar ve Ugarit gibi büyük kentlerin yıkıldığı ve bazı araştırmacılar tarafından “kriz yılları”³¹ olarak tanımlanan dönemden sonra pek çok alanda olduğu gibi cam endüstrisi de sessizleşmiş ve bu durgunluk MÖ 8. yüzyıla kadar devam etmiştir.

Camcılıkta MÖ 900'lerden başlayarak yaşanan canlanma sonrasında ortaya çıkan önemli camcılık merkezlerinin yer aldığı coğrafya yine Asur ülkesi ve Fenike'dir³². Yeni Asur merkezlerinde yapılan kazılarda ele geçen buluntular, Erken Demir Çağı camcılığında Asur ülkesinin rolünü vurgulayan niteliktedir. Nimrud başta olmak üzere, Ninive, Korsabad, Assur gibi merkezlerde cam eserler ele geçmiştir ve söz konusu eserler Asur çekirdek bölgesi ile sınırlı kalmayıp imparatorluğun farklı bölgelerine yayılmışlardır³³.

Yeni Asur camcılığı yenilikleri içermekte, eskiye göre farklı üretim teknikleri bu dönemde uygulama alanı bulmaktadır. Örneğin, bir estetik tercih ve teknolojik beceri olarak “renksizleştirilmiş” cam yapımı MÖ 8. yüzyıldan itibaren ve MÖ 7. yüzyıl içinde Yeni Asur camcılığında geliştirilmiş bulunmaktadır³⁴. Renksiz camdan yapılmış Nimrud buluntusu ünlü Sargon Vazosu, Asur dünyasında cama en üst düzeyde önem verildiğinin bir kanıtıdır³⁵.

Yeni Asur Dönemi içinde camcılıkta yaşanan canlanma bağlamında, yukarıda belirtilen yeniliklerin yanında bir yandan da eskinin Tunç Çağı'nın camcılık geleneği, bununla ilgili olan bilgiler ve deneyimler tümüyle hatırlanmaktadır³⁶. Tunç Çağı'ndan itibaren cam vazo yapı-

29 Erten 2010, 59-64.

30 Grose 1989, 57, n.70.

31 Kertai 2009, 38.

32 Erten 2009, 227-239.

33 Erten 2004, 99.

34 Ignatiadou 2010, 419.

35 Barag 1985, 60-61.

36 Mezopotamya'da camcılık konusunda Tunç Çağı'ndan itibaren sahip olunan bilgi ve dene-

mında kullanılan ve camcılık teknolojisinin en erken yöntemlerinden biri olan “iç kalıp tekniği” Demir Çağı Asur cam üretiminde yeniden uygulanmaya başlanır. Ancak, Yeni Asur Dönemi'nin iç kalıp tekniğinde üretilen cam vazolarının form çeşitliliği bakımından daha kısıtlı, renk kullanımını bakımından basit ve süslemeleri bakımından ise yaratıcılıktan uzak olduğu ifade edilmektedir. Başlıca formlar ise alabastron, tek kulplu sürahicik veya geniş ağızlı minyatür kavanozlardan oluşmaktadır³⁷.

Aşağı Salat kazısı buluntusu cam rhyton her ne kadar iç kalıp tekniği ile üretilmiş ise de, dönemin Yeni Asur iç kalıp cam vazoları kategorilerinin dışında kalan form özelliğine sahip bulunmaktadır. Bir diğer deyişle, Mezopotamya'da başlangıcından itibaren çeşitli biçimlerdeki cam şişelerin, ağırlıklı olarak kapalı vazo formlarının yapımında kullanılan bu tekniğin bir rhytonun yapımında kullanılması Yeni Assur camcılığında söz konusu değildir. Bu nedenle, incelemekte olduğumuz cam rhytonun paralel örnekleri bağlamında konunun incelenmesinde ve yorumlanmasında yarar bulunmaktadır.

Aşağı Salat rhytonu ile farklılıkları olmakla birlikte, üretim tekniği ve bezeme özellikleri bakımından çok yakın benzer sayılabilecek bir buluntu, Kazakistan'da Lebedevka II nekropolündeki 6 nolu kurganda 2002 yılı kazılarında ele geçmiştir³⁸ (Lev. 5). MÖ 5. yüzyıla tarihlenen söz konusu cam eser bir ördek rhytondur ve ağırlıklı olarak mavi camın kullanıldığı ve iç kalıp tekniğinde yapılan bu rhytonun gövde kısmında boynun altına kadar mavi, beyaz ve açık kahverengi cam ipliklerinin kullanıldığı zikzak bezemeler yer almaktadır. Rhytonun üstteki ağız kenarında ve emzik kısmının çevresinde Aşağı Salat rhytonu ile ortak özellik gösteren, cam iplikleriyle oluşturulan sarmal bordürler yer almaktadır.

Kazakistan - Lebedevka rhytonu konusunda yapılan değerlendirme, bu tipte üretilen cam rhytonların Batı Kazakistan'ın yanı sıra Kuzeybatı İran, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan gibi ülkelerde belirgin bir dağılımının olduğunu ortaya koymakta; ayrıca, bu eserin benzerlerinin özel koleksiyonlarda da yer alması cam rhyton grubunun yaygınlığını

yimi yansıtan yazılı belgeler MÖ yedinci yüzyıla ait Ninive'deki Assurbanipal kütüphanesi çivi yazılı tabletlerinde saptanan cam yapımı ile ilgili metinlerdir. Bunlar, Demir Çağı'nda Mezopotamya'nın eskiye dayanan camcılık geleneğinin unutulmadığını yansıtan belgelerdir: Oppenheim 1970, 22-49.

37 Grose 1989, 76-77.

38 Bonatz - Treister 2013, 719, Abb. 4: 1.

ve dağılımını yansıtmaktadır³⁹. Kazakistan'da Lebedevka buluntusu dışında Kryk Oba II Nekropolisi Kurgan 2 dolgu toprağı içinde de benzer bir parçaya rastlanmış bulunmaktadır. Ayrıca, Gürcistan'daki Kolkhis – Vani'de saptanan ve zengin bir kadına ait olduğu düşünülen MÖ 5. yüzyıla ait mezarda ve Gürcistan-Ermenistan sınırındaki Lori Bent nekropolisi kazılarında benzer birer cam rhyton bulunmuştur⁴⁰.

Yukarıda coğrafi dağılımları belirtilen ve Aşağı Salat rhytonunun paralelleri olarak nitelendirilebilecek eserlerin Kuzeybatı İran'daki atölyelerde üretilmiş ve ele geçtikleri kontekstler uyarınca MÖ 5. yüzyıl ortalarına ait oldukları belirtilmektedir⁴¹. Bu durumda, Akhaemenid kültürel yayılım alanında ve stilindeki benzerleri bulunan ancak, kazı verileri ile MÖ 7. yüzyıl sonlarına tarihlenen Aşağı Salat rhytonu için tarihlendirme ve köken sorunu ile ilgili önermelerde bulunmak gerekmektedir:

Aşağı Salat Höyüğü genelinde bugüne kadar yapılan kazılarda bir Akhaemenid veya Post- Asur tabakası tespit edilmemiş ve söz konusu dönemler ile ilgili arkeolojik veriler ele geçmemiş bulunmaktadır. Ayrıca M-29 mezar buluntuları arasında ele geçen ve nitelikleri yukarıda belirtilen seramik örneklerin MÖ 7. yüzyıl sonlarına tarihlenmesi ve bunların Asur çekirdek bölgesinde görülen tipik formlardan olmalarının yanısıra, MÖ 8-7. yüzyıllara tarihlenen steatit damga mühürün de aynı mezar konteksti içinde ele geçmiş olması, Aşağı Salat cam rhytonunun bu örnekler uyarınca değerlendirilmesini ve tarihlenmesini zorunlu kılmaktadır⁴². Bu durumda, Aşağı Salat cam rhytonu, paralel örneklerinin köken, gelişim ve tarihlendirme sorunlarına yeni ve bilimsel verilerle desteklenen bir yaklaşım getirmesi bakımından önem taşımaktadır.

Yeni Asur camcılığı, kendisinden sonra gelişen Akhaemenid stildeki cam yapıtlarda uygulanan stil ve teknikler için örnek teşkil etmiş bulunmaktadır. Bunu renksizleştirilmiş camdan ve döküm tekniğinde yapılmış çeşitli vazo ve kase formlarının önce Yeni Asur, daha sonra

39 Lebedevka II nekropolü buluntusu rhytona çok benzer bir cam rhyton örneği ise günümüzde George Ortiz koleksiyonunda bulunmakta ve eserin Kuzeybatı İran kökenli olduğu düşünülmektedir: <https://www.georgeortiz.com/objects/achaemenid/208-duck/> Yapım tekniği, malzeme ve biçimsel özellikleri, bakımından söz konusu ördek rhytonu da Aşağı Salat rhytonu ile karşılaştırılabilecek bir yapıttır. Aşağı Salat ve Lebedevka II rhytonları gibi bu eser de mavi cam üzerine sarı ve beyaz renklerdeki cam ipliklerinin kullanımıyla ve iç kalıp tekniğinde yapılan zik zak bezemelere sahip olan rhytonun ağız kenarı ve emzik kısmı çevresinde sarı mavi sarmal şerit bezemesi yer almaktadır.

40 Bonatz - Treister 2013, 719-720.

41 Bonatz - Treister 2013, 720.

42 Şenyurt, 2006, 698, 702-703, Res. 3a-b, 4a-b, 5a-b.

Akhaemenid uygulamaları için söyleyebiliriz. Bu durumda, sağlam bir mezar konteksti içinde, MÖ 7. yüzyıl sonlarına tarihlenen Aşağı Salat rhytonunun da kendisinden sonra Akhaemenid yapıtlarda yaygınlaşacak bir tipin ön-örneği olarak değerlendirilmesi olası görünmektedir. Bu bakımdan da söz konusu yapıt Demir Çağı cam sanatı bakımından özel önem taşımaktadır.

Önasya'da at rhytonlarının pişmiş toprak uygulamalarına Susa⁴³ ve İran Azerbaycan'ındaki Maku'da⁴⁴ rastlanmakta; ayrıca, Van⁴⁵ ve Erzurum⁴⁶ müzelerindeki satın alma yoluyla ele geçen at rhytonları bulunmaktadır. Bu eserler, atların rhytonlarda tasvir edilme geleneğini yansıtmakta ve Aşağı Salat örneğinde cam malzeme kullanılarak bu tasvir geleneğinin sürdürülüşünü yansıtmaktadırlar.

M-29 mezarında ele geçen cam rhytonun detaylarındaki farklılıklar ve özellikle de bir at figürünün tasvir edilmekte olması rhytonu diğerlerinden ayırmakta (benzer cam rhytonlar genellikle "ördek" olarak tanımlanmışlardır); bunun bir ön-örnek olması tezini güçlendirmektedir.

Bu ayrıcalıklı eserin yer aldığı M-29 gibi zengin mezar buluntularına sahip bir mezarın Aşağı Salat gibi küçük bir yerleşim merkezinde saptanması başlangıçta şaşırtıcı bir durum gibi görünmektedir. Ancak, Aşağı Salat'ın bulunduğu konumun nehir geçişini sağlamak bakımından hakim durumda bir merkez olması ve mezarda cam at rhytonu ile birlikte ele geçen damga mühür bu konuda ip uçları sağlamaktadır. Dicle Nehri günümüzde de Aşağı Salat'ın bulunduğu noktadan geçilebilmektedir ve höyüğün bu konumu Yeni Asur Dönemi'nde de önemli bir rol oynamış olmalıdır. Yukarı Dicle Bölgesi'nin kuzeyinde, Dağlık Şubria bölgesine doğru yayılan Yeni Asur yerleşmeleri ile güneydeki bağlantıyı sağlayan noktada bulunan Aşağı Salat, olasılıkla Ziyaret Tepesi'nin terk edildiği ve bölgede Yeni Asur egemenliğinin Med ilerleyişi karşısında tehlikeye girdiği MÖ 7. yüzyıl sonlarında söz konusu stratejik konumu nedeni ile askeri önem kazanmış olmalıdır. Bu durumda bölgedeki Asur hakimiyetinin zayıfladığı dönemde, bu önemli geçiş hakim olmak için bir grup görevlinin Aşağı Salat civarına gelmiş olması uzak bir ihtimal değildir. Mezarda ele geçen damga mühür ile birlikte cam at rhytonu, mezar sahibinin kimliğini tanımlayan unsurlar olarak da değerlendirilebilir görünmektedir.

43 Ghirsman 1954, 38-3, Fig. 5-6, Pl. XX: 1, XXXII: Gs. 788.

44 Stronach 1974, Pl. LIII: 2.

45 Yiğitpaşa 2016, 340, Lev. 112: 2a, 2b, 2c.

46 Kalkan 2009, 147, Çiz. 4, Kat. 4, Fig. 6b-c.

Orta Asur Dönemi'nden itibaren Asurluların Nairi topraklarına gerçekleştirdiği askeri seferlerle bölgeden gerek yağma gerekse haraç olarak at temin ettiği bilinmektedir⁴⁷. Aynı zamanda Yeni Asur Dönemi kayıtlarında günümüzde Diyarbakır ve çevresini kapsayan Bit-Zamani eyaletinin at ticareti ile ilgili bir merkez durumunda olması ve II. Asurnasirpal'in bölgeye yaptığı seferlerde buradaki soylulardan at temin etmesi bölgede at yetiştiriciliğine verilen önemi göstermektedir⁴⁸. MÖ 8. yüzyıl sonlarında Asur İmparatorluğu'nda at ve at yetiştiriciliğine ayrı bir önem verilmiş ve imparatorluğun hâkim olduğu topraklarda gerek siyasi gerekse ticari kontrolü sağlamak adına süvari birlikleri ve at arabalı birlikler önem kazanmıştır⁴⁹. Nitekim Aşağı Salat'ın 12 km batısında yer alan Ziyaret Tepe'de ele geçen ve Ninive'nin düşüşünden sonraya (MÖ 612-609) tarihlenen bir mektupta, Mannu-ki-Libballi adlı yöneticinin at ve teçhizat yokluğu ile görevlilerin eksikliğinden yakınması bölgede bu işlerle görevli kişilerin varlığına işaret etmektedir⁵⁰.

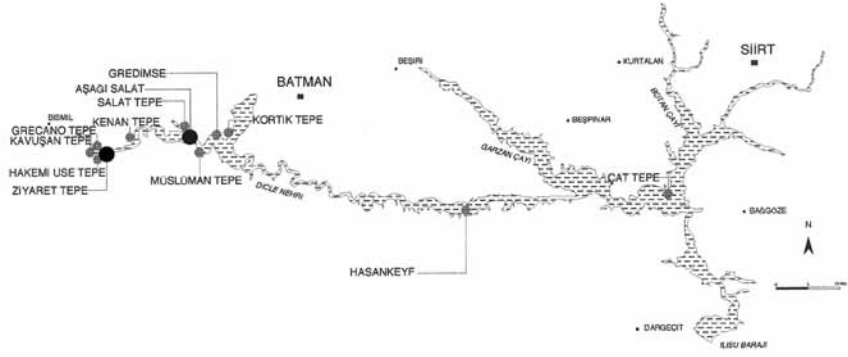
Bu durum da M-29 mezarında yatan kişinin Yeni Asur İmparatorluğu'nun son dönemlerinde yaşamış atlı bir savaşçı, süvari ya da bir seyis, at yetiştiriciliğiyle uğraşan bir görevli olabileceği akla gelmektedir. Zengin mezar buluntuları birlikte gömülmüş olması da dikkate alındığında, onun toplum içinde saygın ve varlıklı bir kişi olması gerektiği sonucu ortaya çıkarmaktadır. Aşağı Salat cam rhytonunun benzerlerinin ele geçtiği mezarlardaki zengin armağanlar da dikkate alındığında, bu cam rhytonların değerli prestij nesnelere oldukları anlaşılmaktadır. Bu düşüncüyü benzerleri hep varlıklı kişilere ait oldukları anlaşılan mezarlarda ele geçen cam rhyton örnekleri de doğrulamaktadır.

47 Gökçe-Işık 2014, 2.

48 Albenda 2004, 322.

49 Heidorn 1997, 106.

50 Matney ve diğerleri 2005, 31, Köroğlu 2008, 337.

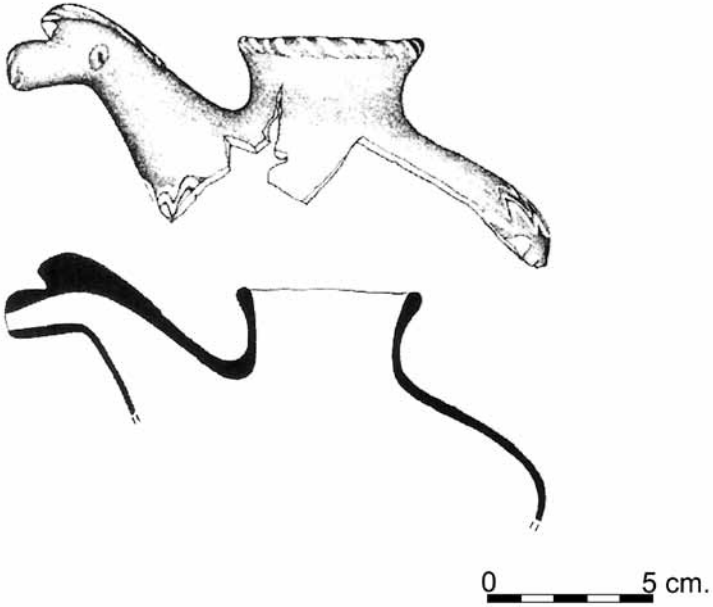
Levha 1: Yukarı Dicle Havzası İlisu Barajı Kurtarma Kazıları (Baştürk 2006, Hrt. 13).

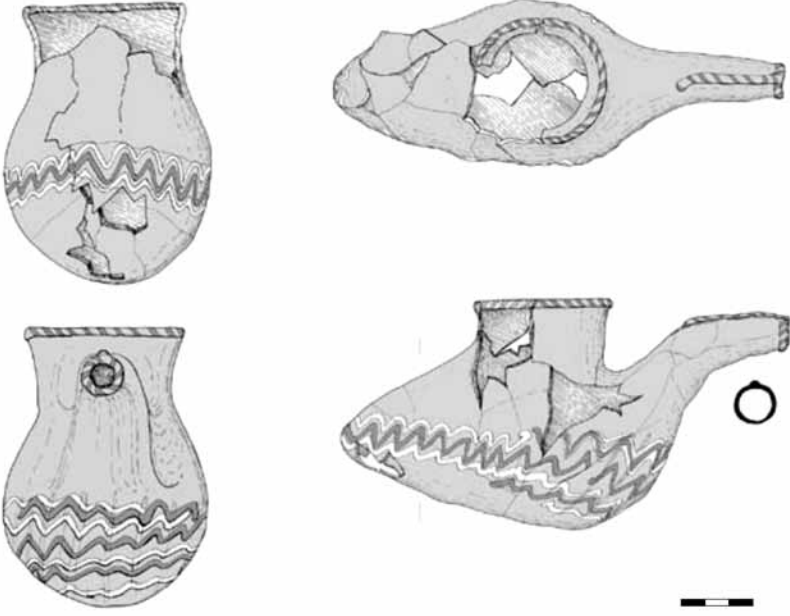
Levha 2: Aşağı Salat Höyüğü M-29 Mezarı ve Buluntuları.

Lev 3: Cam At Rhytonu.

Levha 4: Cam At Rhytonu Çizim.

Levha 5: Kazakistan - Lebedevka Cam Ördek Rhytonu (Bonatz-Treister 2013, Abb. 4, 1.).

Kaynakça

Albenda 2004

Albenda, P., "Horses of Different Breeds: Observations In Assyrian Art", Amurru III, Paris.

Barag 1985

Barag, D., Catalogue of Western Asiatic Glass in the British Museum, British Museum Press, London.

Baştürk 2006

Baştürk, E., Asur Devletinin Yukarı Dicle Yayılımı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Bonatz -Treister 2013

Bonatz, D., Treister, M., "Vorderasiatische Importobjekte In Gräbern der Frühen Nomaden Im Westlichen Kasachstan", Unbekanntes Kasachstan, Archäologie im Herzen Asiens II, Bochum.

Erten 2004

Erten, E., "Anadolu'dan Örneklerle Demir Çağı'nda Cam", Olba IX, Mersin.

Erten 2009

Erten, E., "Fenike Camları ve Akdeniz Dünyası", Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2007-2008 Yıllığı, Ankara, 227-239.

Erten 2010

Erten, E., Camın Erken Tarihi: Anadolu'da Tunç Çağı'nda Cam Konusunda Düşünceler", Camgeran 2010 – Uluslararası Katılımlı Uygulamalı Cam Sempozyumu – Sempozyum Bildiri Kitabı, Eskişehir, 59-64.

Erten 2012

Erten, E., "Eskiçağ Camcılığında Renk ve Biçim İlişkileri", II. ODTÜ Arkeometri Çalıştay: Türkiye Arkeolojisinde Cam – Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar – Bildiri Kitabı, Ankara, 80-101.

Ghirsman 1954

Ghirsman, R., Village Perse-Achemenide, Memoires de la Mission Archeologique en Iran, XXXVI, Presses Universitaires de France, Paris.

Gökçe - Işık 2014

Gökçe, B., Işık, K., "Horses and Horse-Breeding In Urartian Civilisation", Ancient West & East 13, Belgium.

Grose 1989

Grose, D. F., Early Ancient Glass – The Toledo Museum of Art, New York.

Haller 1952

Haller, A., Die Gräber und Gräfte von Asur, Verlag Gebr., Mann, Berlin.

Heidorn 1997

Heidorn, L. A., "The Horses of Kush", Journal of Near Eastern Studies 56-2, Chicago.

Ignatiadou 2010

Ignatiadou, D., "Achaemenid and Greek Colourless Glass", The World of Achaemenid Persia – History, Art and Society in Iran and the Ancient Near East", ed. J. Curtis – St J. Simpson, New York, 419-426.

Kalkan 2009

Kalkan, H., "Akhaimenid Armenia, At ve Rhyta", Arkeoloji Dergisi XIII, İzmir.

Karg 1999

Karg, N., "Gre Dimse 1998: Başlangıç Raporu", Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1998 Yılı Çalışmaları, Ankara.

Kertai 2009

Kertai, D., "The History of Middle-Assyrian Empire" Talanta XL-XLI, Groningen.

Kozbe 2007

Kozbe, G., "Kavuşan Höyük 2005 Yılı Kazısı", Kazı Sonuçları Toplantısı, 28 (1), Ankara.

Kozbe 2013

Kozbe, G., "Diyarbakır/Kavuşan Höyük 2005-2008 Kazıları", Ilısu Barajı ve Hes Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları, İstanbul.

Kozbe 2014

Kozbe, G., "Kavuşan Höyük / Diyarbakır Yeni Asur Dönemi Gömüleri", Arkeolojiyle Geçen Bir Yaşam İçin Yazılar-Veli Sevin'e Armağan, İstanbul.

Köroğlu 1998

Köroğlu, K., Yeni Kazı ve Yüzey Bulguları Işığında Diyarbakır-Üçtepe ve Çevresinin Yeni Assur Dönemi Tarihi Coğrafyası, Türk Tarih Kurumu., Ankara.

Köroğlu 2008

Köroğlu, K., "Yukarı Dicle Bölgesinde Yeni Assur Krallığı Sonrasına İlişkin Kültürel Değişimin Tanımlanması: Geç Demir Çağı ve Hellenistik Dönem'in İzleri", Muhibbe Darga Armağanı, İstanbul.

Matney- Rainville 2005

Matney, T., L. Rainville., "Archaeological Investigations at Ziyaret Tepe

2003-2004", *Anatolica* XXXI, Leiden.

Matney vd. 2009

Matney, T., Greenfield, T., Hartenberger, B., Keskin, A., Köroğlu, K., MacGinnis, J., Monroe, W., Rainville, L., Shepperson, M., Vorderstrasse, T., Wicke, D., "Excavations at Ziyaret Tepe 2007-2008", *Anatolica* XXXV, Leiden.

Muscarella 1988

Muscarella, O. W., *Bronze and Iron, Ancient Near Eastern Artifacts in The Metropolitan Museum of Art, Metropolitan Museum of Art., New York.*

Nunn, 1999

Nunn, A., *Stamp Seals From The Collections Of The Aleppo Museum, Syrian Arab Republic, Archaeopress., Oxford.*

Oates, 1959

Oates, J., "Late Assyrian Pottery From Fort Shalmaneser", *Iraq* 21, Iraq.

Oppenheim 1970

Oppenheim, L., "The Cuneiform Texts", *Glass and Glassmaking in Ancient Mesopotamia, Corning – New York, 1-230.*

Özkaya - Coşkun 2011

Özkaya, V., Coşkun, A., "Gre Abdurrahman 2009 Yılı Kazısı Başlangıç Raporu", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 32 (1), Ankara.

Parker - Creekmore 2002

Parker, B., Creekmore, A., "The Upper Tigris Archaeological Research Project: A Final Report From The 1999 Field Season" *Anatolian Studies* 52, Ankara.

Stronach 1974

Stronach, D., "Achaemenid Village I at Susa and the Persian Migration to Fars", *Iraq* XXVI, Iraq.

Şenyurt 2002a

Şenyurt, S. Y., "Aşağı Salat 2000 Yılı Kazısı, Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2000 Yılı Çalışmaları, Ankara.

Şenyurt 2002b

Şenyurt, S. Y., "Ilısu Barajı-Aşağı Salat 2000 Yılı Kazısı", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 23(2), Ankara.3

Şenyurt 2004

Şenyurt, S. Y., "Aşağı Salat 2001 Yılı Kazısı", *Ilısu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları, Ankara.*

Şenyurt 2006

Şenyurt, S. Y., “Aşağı Salat Tepe’den Bir Yeni Assur Mezarı (M-29)”, Hayat Erkanal’a Armağan: Kültürlerin Yansıması, İstanbul.

Tekin 2009

Tekin, H., “Hakemi Use 2008 Yılı Kazılarında Keşfedilen Geç Asur Dönemi Mezarları”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 26-2, Ankara.

Tekin 2013

Tekin, H., “Hakemi Use Kazıları”, Ilısu Barajı ve Hes Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları, İstanbul.

Yiğitpaşa 2016

Yiğitpaşa, D., Doğu Anadolu Geç Demir Çağı Kültürü, Gece Kitaplığı Yayınevi., Ankara.

<https://www.georgeortiz.com/objects/achaemenid/208-duck/>

Seleucia | Sayı VII | Nisan - Mayıs 2017

Olympos Kazılarında Bulunan Aydınlatma Gereçleri B. Yelda Olcay Uçkan - Muradiye Öztaşkın	11	Erken Hıristiyan Literatüründe Yahudiler ve Anti- Semitizm Ulaş Töre Sivrioğlu	235
Arkeolojik Kazılar Işığında Olba Tiyatrosu: Ön Sonnular Emel Erten - Deniz Kaplan	29	Zeus Labraundos Kutsal Alanı Su Kompleksi Kazıları Cam Buluntuları Ömür Dünya Çakmaklı	279
Olba Manastırı Kuzey Kilisesi'nden (<i>Diakonikon</i>) Bizans Dönemi <i>Opus Sectile</i> Taban Döşemesi Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin	47	Tripolis'teki 6 No.lu Kaya Mezarı Sabri Arıcı - Aytekin Erdoğan	297
Olba'da Bulunan Sikkeler Işığında Kentin Erken Yerleşim Tarihi Tuna Akçay	69	Seyitömer Höyük Hellenistik Dönem Balık Tabakları Figen Çevirici Coşkun	325
Olba Tiyatro Kazısı Cam Kadeh Buluntuları Emel Erten - Emine Akkuş Koçak	89	Aşağı Salat Höyüğü'nden Cam At Rhytonu S. Yücel Şenyurt - Emel Erten - İlkay Aklan	345
Olba Kazısı'nda Ele Geçen Hellenistik Dönem'e Ait Bir Sepet Kulplu Amphora Parçası Erkan Alkaç	113	Kuva-yi Milliye Müzesi'nden Bir Grup Gümüş Venedik Sikkesi Ceren Ünal	363
Sikke Buluntuları Bağlamında Olba'da II. Constantius Dönemi Emel Erten	129	Direkli Mağarası Epi-paleolitik Dönem Yaşamsal Alan Düzenlemeleri Üzerine Bir Değerlendirme Cevdet Merih Ereğ	377
Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Oturan Çıplak Genç Kız Figürinleri Ashıhan Özbay	147	Orta Aras Havzası'nda Bir Orta Tunç Çağı Kalesi: Çalgüney Ayhan Yardımcıel - Emine Gizlenci	397
Karabel Asarcık'taki Sion Manastırı Mezar Odası ve Bizans Lahitleri Bülent İşler	161	Olba Akropolisi Kuzey Kule Kazısından Ele Geçen Karbonize Ahşap Malzemenin Anatomik Analizi Barbaros Yaman - Ali Akın Akyol - Emel Erten	411
Mimari Plastik Veriler Işığında Erken Bizans Döneminde Side'de Sütunlu Caddelerin Onarımı Şener Yıldırım	187	Olba Kazısı Tiyatro Seramik Buluntuları Arkeometrik Çalışmaları Ali Akın Akyol - Safiye Aydın	421
Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazıları Stratigrafik Değerlendirmesi ve Hellenistik Dönem Pişmiş Toprak Figürinler Fikret Özbay - Ashıhan Özbay	207	Kitap Tanıtımı Ömer Özyiğit'e Armağan Emel Erten	439
Erken Hıristiyanlık Döneminde Zephyrion/ Zephyrium Murat Özyıldırım - Muzaffer Yılmaz	225	Kudüs: Bir Şehrin Biyografisi Murat Özyıldırım	447

ISSN 2148-4120

9 772148 412007